

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW	5
WSTĘP	7

ANTOLOGIA

I. PIELGRZYMOWANIE	15
1. „Z takim zasobem puściłem się w drogę” (Feliks Gondek, <i>Wspomnienia z Pielgrzymki do Ziemi Świętej...</i>)	15
2. „Wziąłem był z sobą Biblię Wujka” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	17
3. „Tu nie ma nic obcego, tu ziemia rodzinna” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	19
4. „Zaczęliśmy żyć jak tamtejsi ludzie” (Stanisław Tarnowski, <i>Z Dzikowa do Ziemi Świętej...</i>)	20
II. W JUDEI	23
1. GÓRY I DOLINY	23
1.1. „Pasma zachodnie należy do gór Judei” (François-René de Chateaubriand, <i>Opis podróży z Paryża do Jerozolimy</i>)	23
1.2. „Klasztor Świętego Sabasa, zbudowany w dolinie potoku Cedron” (François-René de Chateaubriand, <i>Opis podróży z Paryża do Jerozolimy</i>)	25
1.3. „Cała Judea straszną przybrała postać” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	25
1.4. „Daleko lepiej okazuje się Jerozolima z tej białej góry” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	26
1.5. „Góra Oliwna wznosi się wprost naprzeciw miasta chrześcijaństwa” (Zygmunt Skórczewski, <i>Wspomnienia Wschodu...</i>)	29
1.6. „Na górze Wniebowstąpienia Turcy zbudowali meczet...” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	29
1.7. „Ośm oliwnych drzew w Ogrójcu” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	30
1.8. „Słowo G e h e n n a zamiast piekła” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	34
1.9. „Zgromadzę wszystkie narody, przywiodę je na dolinę Jozafat” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	37
1.10. „Stoi całkiem wśród puszczy; u stóp łoża Cedronu...” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	41
2. BETLEJEM	43
2.1. „Wszystko to jest dobrze znane” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	43
2.2. „O jakże słodkie są uczucia w Betlehem...” (Żywot wzorowy Józefa Chwaliboga)	46
2.3. „Sposzregłem miasto Betlejem” (Władysław Wężyk, <i>Podróże po starożytnym świecie</i>)	49

2.4.	„Witaj Betlehem, domie chleba...” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	51
2.5.	„Pójść do Groty Narodzenia...” (Stanisław Tarnowski, <i>Z Dzikowa do Ziemi Świętej...</i>)	56
2.6.	„Miasto Dawida [...], a w Biblii tak często sławione” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	57
2.7.	„Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	59
3.	JEROZOLIMA	62
3.1.	„To tylko piękna zjawia miasta Dawida i Salomona” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	62
3.2.	„Meczec Omara wystawiony na równinie...” (Marie-Joseph Geramb, <i>Trzyletnia pielgrzymka do Jerozolimy, Egiptu i na górę Synaj</i>)	63
3.3.	„Miasto świętych i cudów” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	65
3.4.	„Bardzośmy byli ciekawi widzieć wnętrze meczetu Omara” (Zygmunt Skórzewski, <i>Wspomnienia Wschodu...</i>)	66
3.5.	„Wieczernik Pański” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	67
3.6.	„W Wielką Sobotę” (Andriej Nikołajewicz Murawiew, <i>Podróż do miejsc świętych w 1830 roku</i>)	70
3.7.	„Noc u Grobu Chrystusa” (Juliusz Słowacki, <i>Listy do matki</i>)	74
3.8.	„Spędziłem noc w kościele Świętego Grobu...” (Zygmunt Skórzewski, <i>Wspomnienia Wschodu...</i>)	76
3.9.	„Smutne zwracałem oczy do źródła miłości...” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	76
3.10.	„Chciano tu umieścić centrum świata” (Zygmunt Skórzewski, <i>Wspomnienia Wschodu...</i>)	78
3.11.	„Środek ziemi” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	80
3.12.	„La tomba d'Adamo” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	81
3.13.	„Oto Grób Pański” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	82
3.14.	„Grób Zbawiciela mego łzami oblać” (Józef Zaleski, <i>Korespondencja</i>)	84
3.15.	„Gdzie Krzyż Święty wynalezionym został” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	84
3.16.	„Cud ognia świętego” (Stanisław Tarnowski, <i>Z Dzikowa do Ziemi Świętej...</i>)	85
3.17.	„Nabożeństwo szymatyckie” (Stanisław Tarnowski, <i>Z Dzikowa do Ziemi Świętej...</i>)	87
3.18.	Bramy. „Położenie [...] dzisiejsze Jerozolimy” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	88
3.19.	„Bramy Jerozolimy tylko do zachodu słońca otwarte” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	91
3.20.	„Co się tyczy jerozolimskiej ludności” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	96
3.21.	„Pod Syonem kwartał żydowski” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	98
4.	AIN KAREM	100
4.1.	„Wioska Świętego Jana Chrzciciela” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	100
4.2.	„Hic praecursor Domini Christi natus est” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	101

5. JORDAN	103
5.1. „Miejsce, w którym Jordan wpada do jeziora” (François-René de Chateaubriand, <i>Opis podróży z Paryża do Jerozolimy</i>)	103
5.2. „Rozległa dolina Jordanu” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	105
5.3. „Święte i piękne brzegi Jordanu” (<i>Żywot wzorowy Józefa Chwaliboga</i>)	108
5.4. „Jordan, ten król piaszczystych stepów” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	109
5.5. „O wschodzie nad Jordanem” (Zygmunt Skórzewski, <i>Wspomnienia Wschodu...</i>)	111
6. MORZE MARTWE	111
6.1. „Jabłka piękne dla oka, lecz gorzkie i napelnione popiołem” (François-René de Chateaubriand, <i>Opis podróży z Paryża do Jerozolimy</i>)	111
6.2. „Zowie się jeszcze morzem sodomskim” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	113
7. JERYCHO	118
7.1. „Jerycho zwało się dawniej «miastem palmowym»” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	118
7.2. „Rozkoszny ogród” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	122
7.3. „Dolina Jerycho” (Zygmunt Skórzewski, <i>Wspomnienia Wschodu...</i>)	124
8. RAMLA	124
8.1. „Ma to być dawna Arithmatieja” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	124
9. BETANIA	125
9.1. „Dzisiaj lichą jest wioską” (Marie-Joseph Geramb, <i>Trzyletnia pielgrzymka do Jerozolimy, Egiptu i na górę Synaj</i>)	125
9.2. „Była to Betania!” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	126
III. W SAMARII	129
1. JAFFA	129
1.1. „Nie ma wyrazów na oddanie uroku w tym Edenie” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	129
1.2. „Pierwszą nazwą była Joppe” (Marie-Joseph Geramb, <i>Trzyletnia pielgrzymka do Jerozolimy, Egiptu i na górę Synaj</i>)	130
2. NAPLUZ	131
2.1. „Napluza albo Napluz jest dawne Sychem” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	131
IV. W GALILEI	133
1. GÓRY I DOLINY	133
1.1. „Bonum est nos hic esse” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	133
1.2. „Tabor [...] najwspanialszą górą z całej Ziemi Świętej” (Feliks Gonddek, <i>Wspomnienia z Pielgrzymki do Ziemi Świętej...</i>)	135
1.3. „Ukazała się nam na lewo Góra Błogosławieństw” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	135
1.4. „Karmel oznacza winnicę, albo ogród” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	137

1.5.	„Caput tuum ut Carmelus” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	140
1.6.	„Dolina Ezdrelonu, ów skarb i śpichlerz Syrii” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	145
2.	KANA GALILEJSKA	145
2.1.	„Miejsce pierwszego cudu Zbawiciela” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	145
2.2.	„Kefer Kenna albo Kana Galilei, dość piękna wioseczka” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	146
2.3.	„Przybyliśmy najprzód do wioski «Kana»” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	148
3.	KAFARNAUM I KOROZAIM	148
3.1.	„Korozaim blisko leżało od Kafarnaum” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	148
4.	MAGDAŁA	150
4.1.	„Do biblijnego Magdal, co oznacza Wieżę” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	150
5.	BETSAIDA	151
5.1.	„Bet-Saida, czyli Dom rybaków” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	151
6.	NAZARET	151
6.1.	„Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	151
6.2.	„Nazaret rodzi uczucia pełne radości” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	153
7.	JEZIORO GALILEJSKIE	156
7.1.	„Oto Tyberiada...” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	156
7.2.	„Jezioro, gdzie Chrystus wsiadał do łodzi” (Juliusz Słowacki, <i>Listy do matki</i>)	158
8.	TYBERIADA	159
8.1.	„Ściągają się Żydzi do Tyberiady” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	159
8.2.	„Po czym ujrzeliśmy z wysokości Tyberiadę” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	162
V. NA PÓŁNOC OD GALILEI		165
1.	SYDON I TYR	165
1.1.	„Dziwne to miasto!” (Zygmunt Skórzewski, <i>Wspomnienia Wschodu...</i>)	165
1.2.	„Miasto Sidon, albo jak dzisiaj nazywają Sejda” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	165
2.	DAMASZEK	168
2.1.	„Szam! Szam!” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	168
2.2.	„Czarujący widok Damaszku” (Ignacy Hołowiński, <i>Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>)	174
2.3.	„Opisał Damaszek Lamartine...” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	183
3.	W GÓRACH LIBANU	184
3.1.	„Niewielki las młodszych cedrów” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	184
3.2.	„Sławny las cedrowy” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	185
3.3.	„Liban i Antyliban, pasmo gór” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	186

VI. „KWESTIA MIEJSC ŚWIĘTYCH”	187
1. „Na czym polega polityka na Wschodzie” (Alphonse de Lamartine, <i>Podróż na Wschód</i>)	187
2. „Sprzeczka naszych Franciszkanów z Grekami o Miejsca Święte” (Feliks Laassner, <i>Pielgrzymka misyjna do Ziemi Świętej, Syrii i Egiptu...</i>)	188
3. „Sprawa Miejsc Świętych” (Maurycy Mann, <i>Podróż na Wschód</i>)	192
ANEKS	199
1. Góry Judei. Góra Oliwna „Jest to bardzo wysoka góra” (Benjamin Disraeli, List do siostry Sarah d’Israeli)	199
2. Betlejem „Z tej wsi już się zasię ku Betleem idzie...” (Krzysztof Mikołaj Radziwiłł-„Sierotka”, <i>Peregrynacja albo pielgrzymowanie do Ziemi Świętej</i>)	200
3. Jerozolima. Bazylika Grobu	201
3.1. „Za mego czasu było lamp w Świętym Grobie czterdzieści dwie...” (Krzysztof Mikołaj Radziwiłł-„Sierotka”, <i>Peregrynacja albo pielgrzymowanie do Ziemi Świętej</i>)	201
3.2. „W czasie oczekiwania mniemanego z Nieba spadku świętego ognia” (Józef Drohojowski, <i>Pielgrzymka...</i>)	202
4. Morze Martwe „Gdzie się dla grzechu zapadło pięć miast” (Krzysztof Mikołaj Radziwiłł-„Sierotka”, <i>Peregrynacja albo pielgrzymowanie do Ziemi Świętej</i>)	202
5. Napluz „Napluz, cały z kamienia” (Gustave Flaubert, <i>Voyages</i>)	204
6. Jezioro Galilejskie „Genezaret, Cinnereth, Tiberias, także Morzem Galilejskim zwane” (Wincenty Pol, <i>Geografia Ziemi Świętej</i>)	206
INDEKS OSÓB	207
SPIS ILUSTRACJI	215